

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU keskittyy omassa lausunnossaan Kulttuurivirastoa koskevaan lakiesitykseen. Kattojärjestömme Akavan Erityisalat ottaa omassa lausunnossaan kantaa koko opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistukseen. TAKU on ollut mukana myös sen valmistelussa.

Painotamme lausunnossamme muutamien yleisten huomioiden lisäksi erityisesti yhdistymisen vaikutuksia virastojen henkilökunnalle.

Yleisiä huomioita

Lakiesityksen mukaan uusi Kulttuurivirasto vastaisi tällä hetkellä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin KAVIn ja Taiteen edistämiskeskus Taiken vastuulla olevista tehtävistä. Uuden viraston perustamista Kulttuurivirastoksi perustellaan tuottavuuden parantamisella ja kustannustehokkuudella. Esityksen perusteella merkittäviä säästöjä ei kuitenkaan ole luvassa, joten on perusteltua kysyä, onko näin mittavalle uudistukselle todellista tarvetta. Uudistusta on valmisteltu varsin tiukalla aikataululla: näin suuri uudistus vaatisi huolellista valmistelua ja vaikutusten arviointia.

TAKU jakaa monen muun lausunnonantajan huolen tulevan viraston rahoituksesta sekä taiteen ja kulttuurin edistämisen resursseista. Erityisesti Taiteen edistämiskeskuksen tehtävien osalta esitys on hyvin väljä. Ilman erillisiä nykyisen lainsäädännön mukaisia kirjauksia on perusteltua kysyä, mitä Taiteen edistämiskeskuksessa tehdylle koko alan kannalta tärkeälle kehittämistyölle ja kansainvälistymisen edistämiseksi tapahtuu tulevaisuudessa.

Nykyisessä esityksessä todetaan esimerkiksi kansainvälisen toiminnan kuuluvan viraston tehtäviin ilman nimenomaista mainintaakin. Olemme eri mieltä: selkeyden ja kansainvälisen toiminnan jatkumisen turvaamisen vuoksi kansainvälinen toiminta tulisi edelleen mainita erikseen. Myös taiteilijoiden toimeentuloedellytysten edistäminen ja siihen liittyvä asiantuntijatyö tulee vastaisuudessakin sisällyttää Taiteen edistämiskeskuksen tehtäviin. Esitystä on täsmennettävä näiltä osin.

Olemme myös lukuisien muiden lausunnonantajien lailla huolissamme taiteen autonomiaa koskevien kirjausten puuttumisesta. Muutos nykyiseen lakiin Taiteen edistämiskeskukselta (657/2021) on merkittävä. Lainsäädännöllä pitää tulevaisuudessakin varmistaa, että kynnyks taiteen poliittiseen ohjauksen on mahdollisimman korkea ja esitystä on ehdottomasti täsmennettävä tältä osin.

Uudistuksen vaikutukset henkilöstöön

1. Henkilöstön kuuleminen

Uudistuksen yhteydessä on turvattava virastojen osaavan ja motivoituneen henkilöstön asema ja toimintaedellytykset. Henkilöstön ja henkilöstön edustajien riittävään tiedonsaantiin ja vaikutusmahdollisuuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

2. Palkkausjärjestelmä

Yhdenvertaisen ja toimivan palkkausjärjestelmän luominen onnistuu vain avoimella yhteisellä valmistelulla ja realistisella budjetoinnilla.

Työntekijäpuoli ja henkilöstön edustajat on otettava alusta asti mukaan Kulttuuriviraston yhteisen palkkausjärjestelmän valmisteluun. Yhteinen valmistelu on edellytys hyvin toimivalle palkkausjärjestelmälle ja hyvän henkilöstöpolitiikan aidolle toteuttamiselle.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan palkkataso on yleisesti matalampi kuin valtionhallinnossa keskimäärin. Uudistuksen yhteydessä on varmistettava, että palkkaus vastaa jatkossa työn vaativuutta ja uusi palkkausjärjestelmä mahdollistaa palkkakehityksen myös tulevaisuudessa. Tämä edellyttää rahallista panostusta palkkausjärjestelmiin sekä asian huomioimista budjetoinnissa ja määrärahoissa.

3. Kelpoisuusvaatimukset

Esityksessä ehdotetaan, että kelpoisuusvaatimuksista luovutaan virastojen pääjohtajia ja heidän suoria alaisiaan lukuun ottamatta. Suhtaudumme tähän esitykseen kriittisesti.

Virkojen kelpoisuusvaatimuksissa on säilytettävä kunkin tehtävän kannalta riittävä, ajantasainen koulutustaso. Useimmissa asiantuntija- ja esihenkilötehtävissä tämä on korkeakoulututkinto.

Koulutusvaatimuksista luopuminen on vastoin opetus- ja kulttuuriministeriön yleisiä koulutus-, tiede- ja kulttuuripoliittisia tavoitteita, joissa korostetaan yhteiskunnassa, työelämässä ja tutkimustoiminnassa tarvittavia osaamis- ja koulutusvaatimuksia.

4. Määräaikaisten tehtävien ja kehittämistyön jatkuvuus

Esityksen mukaan henkilöstö siirtyy uuteen Kulttuurivirastoon tehtävineen. Esitys ei kuitenkaan ota kantaa määräaikaisten kehittämistehtävien jatkumiseen tulevaisuudessa nykyisten määräaikaisuuksien päättyessä.

Taiteen edistämiskeskus on työllistänyt vuosien varrella merkittävän määrän taide- ja kulttuurialan ammattilaisia määräaikaisiin kehittämistehtäviin. Nykyisin tehtävissä työskennellään muun muassa taide- tai taiteilija-asiantuntijan nimikkeillä. Aiemmin samankaltaista tehtävissä työskentelivät läänintaiteilijat. Toivomme, että esitystä tarkennetaan tältä osin ja kehittämistyö ja sen resurssointi tuodaan selkeästi esiin viraston tehtävissä.

Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU on 3500 taide- ja kulttuurialan asiantuntijaa ja esihenkilöä, muun muassa Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin KAVIn henkilökuntaa, edustava ammattijärjestö. Jäsenemme työskentelevät taide-, kulttuuri- ja tapahtuma-alalla hallinto-, tuotanto- ja kehittämistehtävissä palkansaajina, itsensätyöllistäjinä tai yrittäjinä.

Leo Nea
Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry